

Židé na Těšínsku

Jozef Szymeczek

“Království Boží a království světa“ jsou dva pojmy, které se v dějinách náboženských a politických často setkávaly, a to nejen v dobách dávných ale i nedávno minulých. Duchovní zájem, jehož nejvyšším měřítkem bylo evangelium Kristovo, nejednou ustoupil zájmu vyššímu (z křesťanského hlediska však sobeckému) zájmu národnímu. Zájmy státu, církve a národa se různým způsobem proplétaly a vytvořily škálu historicky velmi zajímavých problémů, což platí dvojnásob pro Těšínské Slezsko, které ve dvacátém století několikrát změnilo státní příslušnost a na jehož zemi žily vedle sebe jedinci hasící se k různým konfesím a národnostem. Od 16. století se zde setkáváme se dvěma základními vyznáními - katolickým a evangelickým. Těšíňští evangelíci se od reformace hlásili k augsburské konfesi a vždy dbali o konfesní čistotu své víry. Od vzniku národů (v moderním významu tohoto slova) zde žijí Poláci, Němci a Češi. V menší míře jsou zde zastoupení i Židé.

Dovoluji Vám nejdříve seznámit s faktory, které měly zásadní vliv na vývoj židovské komunity na Těšínsku v meziválečném, ale i poválečném období.

1. Národnostní struktura obyvatelstva

Při prvním sčítání lidu po vzniku Československa v roce 1921 se na Těšínsku hlásilo 177 626 (57,2%) osob k československé, 69 360 (22,3%) k polské a 23 005 (7,4%) k německé národnosti - lze tedy říci, že uvedené národnostní skupiny v této oblasti dominovaly. Asimilovaní Židé se tudíž mohli integrovat nejenom do českého nebo německého prostředí, jak tomu bylo ve většině oblastí v Čechách a na Moravě, ale navíc i do prostředí polského. Židé se zde vůbec nacházeli pod značnými polskými vlivy, čehož důkazem může být jednotná volební kandidátka s polskými politickými stranami (1929), která židovské straně umožnila dostat se do parlamentu. K židovské národnosti se hlásilo 54% osob vyznávajících židovské náboženství.

Vzájemné vztahy mezi dominujícími národnostmi nebyly v tomto regionu ležícím v česko-polském, a z části v německém pohraničí, nikterak harmonické. Početně silné národnostní menšiny a zájem sousedních států o toto území vedly k politické nestabilitě. Po zániku Rakousko-Uherska Těšínsko změnilo několikrát svou státní příslušnost. V letech 1918-1920 bylo předmětem česko-polského sporu, 1920-1938 příslušelo k Československu, 1938-1939 k Polsku, 1939-1945 bylo okupováno nacistickým Německem, od 1945 bylo opět připojeno k Československu. S každou změnou hranic docházelo ke změně státní příslušnosti obyvatelstva a změně politického a společenského systému, s čímž byla spojena i změna práv, které ten který systém Židům poskytoval.

2. Specifické náboženské poměry

Na Těšínsku vedle katolíků žila od 20. let 16. stol. početná protestantská komunita, která se postupně rozdělila do několika církví. Po druhé světové válce bylo kromě katolíků na Těšínsku ještě

osm dalších státem oficiálně uznávaných denominací a hojně zde působily různé sekty. Bylo to také období, kdy vrcholily spory mezi evangelickými církvemi. To vše po nástupu komunistické vlády velmi zaměstnávalo církevní tajemníky provádějící státní dozor a kontrolu nad církvemi. Museli zde s větší rozhodností než v jiných oblastech státu řešit mezicírkevní spory - a to tak, aby "se neroztříštila jednota pracujícího lidu o otázku církevní příslušnosti". V komplikované situaci byly zbytky židovské komunity o to více vnímány představiteli státní moci jako další problém, kterého se chtěli co nejrychleji definitivně zbavit.

3. Industrializace regionu

Rozvoj průmyslu na Těšínsku a hlavně na Ostravsku (industrializací vytvořeném regionu, který se z části pokrývá s historickým územím Těšínska), měl obrovský vliv na rozvoj židovské komunity v těchto regionech. Před rokem 1848 byli v Moravské Ostravě Židé zastoupeni jen několika jedinci. Teprve v důsledku rozvoje průmyslu, který podnítil židovskou migraci do této oblasti, se v meziválečném období stala zdejší židovská obec tak početná, že jí bylo možno považovat za třetí (po Praze a Brně) největší a nejvýznamnější v Českoslovenku. Rozrůstající se ŽNO v Moravské Ostravě, k níž administrativně patřila i část území historického Těšínska, tak postupně zastínila mnohem starší ŽNO v Těšíně. Paradoxem zůstává, že průmysl stál jak u rozvoje a rozkvětu, tak i u úpadku a zániku židovské komunity na Těšínsku. V poválečném období byla totiž při posuzování, proč je třeba zrušit ten nebo onen židovský hřbitov - často poslední stopu po životě Židů na tomto území - nejčastějším argumentem církevních pracovníků skutečnost, že je nutno na jeho místě postavit byty pro horníky, nebo zřídit park pro děti dělníků, nebo že hřbitov prostě nezapadá do panoramatu dělnického města. O konkrétních případech se zde ještě zmíníme.

Katolíci a Židé

Vztah těšínských katolíků k Židům byl v letech 1920-1935 ve srovnání s jinými zeměmi ČSR příkladny. Katolická církev žila po rozdělení Těšínska (v jeho české části) na periferii zájmu vatislavského i českých resp. moravských a polských biskupů, proto zde různé agresivní ideologie přicházely opožděně a se značně menším kvalitativním nábojem. To platilo i o antisemitismu. Naopak mohla se rozvinout místní iniciativa a mohl se vytvořit takový model koexistence, který respektoval těšínská specifika a dlouholeté zkušenosti vyplavající ze soužití katolíků s početně silnými a společensky vlivnými evangelíky. Významně se v něm projevovala ochota tolerovat přítomnost jiného vyznání či náboženské skupiny.

Nositelem antisemitismu byl místní pravicový dělnický tisk. Autoři se někdy hlásili ke katolické církvi, ale jednalo se o výstupu jednotlivců, ne církve jako celku. Ojedinelé ostře protižidovské,

protikomunistické a protisocialistické iniciativy „křesťanských dělníků“¹ neodražely skutečné názory katolické církve.

Pro Židy na Těšínsku bylo rozhodující, že v meziválečném období žily zde vedle nich i jiné menšinové skupiny, které se obávaly o svá práva stejně jako oni (Němci, Poláci). Obě skupiny nebyly až tak mocné, aby si mohly dovolit luxus absolutní rezignace ze společenského, hospodářského a politického přínosu těšínských Židů. Nebylo tedy v jejich zájmu vystupovat na veřejnosti štvavě proti Židům, naopak hledaly se různé formy hospodářské i politické spolupráce. Jen v těchto těšínských specifických poměrech se při parlamentních volbách v roce 1929 mohla zrodit společná polsko-židovská koalice. Volby byly úspěšné, polsko-židovská strana získala 4 mandáty². Židy podpořili jak polští evangelíci prostřednictvím politické strany Polskie Stronictwo Ludowe, tak polští katolíci sdružení v rámci Związku Śląskich Katolików i polští socialisté (Polska Socjalistyczna Partia Robotnicza)³.

V tomto období nenajdeme v české části Těšínska žádné náznaky antisemitismu vyrůstající z politického pozadí. Situace se začala měnit s nástupem Hitlera k moci (tato skutečnost oslovila především těšínské Němce) a s růstem vlny polského nacionalismu od poloviny 30-tych let. K charakteristickým znakům období mezi léty 1935-1939 patřily mimořádně vyhocené vztahy mezi jednotlivými národnostmi a vyznáními, v nichž měl své místo i antisemitismus, který vystupuje z pozice ideologického sektářství a stává se ostrou a radikální ideologií. Probuzení antisemitismu s ideologickým nábojem mezi Poláky na Zaolzí bylo jedním z důsledků politiky polského státu, která směřovala ke změně hranic a připojení Zaolzí k Polsku, k čemuž došlo na podzim 1938. Katolické farnosti na Zaolzí byly poté podřízeny pod správu katovického biskupa Stanisława Adamského. Součástí nové „integrační ideologie“ hlášané na nově získaných územích se stal mimo jiné vždy "spolehlivý" antisemitismus. V jiné pozici se po připojení Zaolzí k Polsku našli místní evangelíci, kteří viděli v prokatolické politice polského státu špatnost i nebezpečí vůči sobě jako menšině, a proto často poukazovali na nesmyslnost vyvolávání protizidovských nálad⁴.

Katolická církev v Polsku se v té době obávala víc komunismu, než fašismu. Hlavními hlasateli komunistických ideí byli, dle mínění Katolické církve, právě Židé. Z různých antižidovských výroků pronesených církevními hodnostáři citujeme slova katovický biskup Stanisława Adamského, který v roce 1938 napsal: *Židé sami vyvolávají v Polsku vlnu antisemitismu tím, že veřejně podporují komunismus, který ohrožuje polskou nezávislost*⁵. Biskup Adamski proto doporučoval rozvinout

¹ Tiskovým orgánem těchto výrazně antižidovských a antikomunistických skupin křesťansko-sociálních dělníků byl Robotnik chrześcijański, který vycházel v letech 1931-1932 jako měsíční příloha k týdeníku Nasz Kraj. Později tuto funkci plnil nepravidelně vycházející v letech 1937-1938 časopis Robotnik, který měl sídlo redakce v Třinci.

² Pojar, Miloš: 1000 let společného života Židů a Čechů ve společném státě. In: Nisko 1939/1994. Akce Nisko v historii konečného řešení židovské otázky. Ostrava 1995, s. 26.

³ Gawrecki, Dan: Politické a národnostní poměry v Těšínském Slezsku 1918-1938. studie o Těšínsku 15, Český Těšín 1999, s.174.

⁴ Více k tomu Szymeczek, Józef: Evangelíci augsburského vyznání a Židé na Těšínsku v létech 1937-1942. Český Těšín 1998, 86 s. + 14 příloh (rukopis ve sbírkách České křesťanské akademie v Praze).

⁵ Adamski, S.: Z zagadnień i trudności duszpasterskich diecezji śląskiej. Katowice 1938, s 31 a 40-41.

široce vedenou propagační kampaň, která „umožní odhalit pravé poměry v sovětském Rusku“, ukáže „pravou tvář komunismu a spojení komunistů s Židy“. V takové ovzduší se velmi lehce probouzely protižidovské nálady i u prostého lidu. Antisemitismus se stává na vesnicích metodou hospodářského boje s konkurencí. Dobu ovládají jednoduchá hesla typu: „Nie kupiuj u Zyda, bo to wróg polskiego narodu“ (Nekupuj u Žida, neboť to je nepřítel polského národa) nebo "Żyd, mason, komunista-trojjedyny wróg"⁶ (Žid, zednář, komunista-trojjediny nepřítel). Oficiální politika státu usilovala o vyklizení z pohraničí co největšího počtu „nespolehlivých živlů“, k nimž byli vedle Němců započítáváni z důvodů své německé mluvy i Židé⁷. Mnozí z nich již v té době opustili Těšínské Slezsko. Německa okupace znamenala pro ně katastrofu⁸.

Židé a evangelíci

Velmi dramaticky se vyvíjely dějiny tohoto území v době rozpadu Rakousko-Uherska a vzniku národních států, jež v praxi naplňovaly vítězství ideologie nacionalismu. Nacionalismus odehrával v meziválečném zásadní úlohu v soužití jednotlivých národností. Přispěl k tomu, že evangelíci se zde rozdělili podle národnosti do tři nově vzniklých církví: německé - Deutsche Evangelische Kirche Böhmen, Mähren und Schlesien, české - Českobratrské církve evangelické a na Těšínsku nejpočetnější Augsburské církve evangelické, k níž se hlásili evangelíci polské národnosti.

Soužití evangelických církví v meziválečném období nebylo nikterak harmonické. Příčinou neshod byl všeobecný nacionalismus, jež nutil církve dávat přednost před Božím posláním národnímu programu a způsobil proměnu většiny duchovních z hlasatelů slova Božího na hlasatele politických národních zájmu. Církve často staly proti sobě. Nejostřeji se vyvíjely vztahy mezi církví augsburskou (polskou) a českobratrskou (českou).

Teprve boj vyznávající církve v Německu proti nacizmu vnesl do života evangelických církví na Těšínsku osvěžující novost. Teprve když německý nacismus, ztotožnil biblické zjevení s nacionálním socialismem, církve jakoby procitnuly a našly ztracený odkaz církevních reformátorů - hájit pravdu proti univerzální moci. Na stránkách místního evangelického tisku od roku 1936 se kněží a činovníci augsburské církev i místní představitelé církve českobratrské otevřeně zastávali nejen utiskovaných a pronásledovaných křesťanů v Německu, ale všech lidí bez rozdílu vyznání a národnosti. Velmi pečlivě byla sledováno a důrazně odsuzováno pronásledování Židů německými nacisty.

Nejvýraznější a zcela jednoznačné stanovisko odsuzující antisemitismus a vůbec veškerou politickou, společenskou a kulturní diskriminaci je obsaženo v kázání Andrzeje Buzka z Těšína, které

⁶ Front katolicki, z 21.2.1938.

⁷ Archiv Ministerstva vnitra Prahy, spis č. 13 345: Protokól - Konferencja programowa poświęcona zagadnieniom narodowościowym Zaolzia, Cieszyn zachodni, 7 grudnia 1938, s. 211-246.

⁸ K osudům těšínských Židů v době okupace: Borák, Mečislav: Transport do tmy. První deportace evropských Židů. Ostrava 1994, 223 s.; K poválečným osudům těšínských Židů více v: Szymeczek, Josef: Osudy těšínských Židů po roce 1945. In: Židé v Sudetech - Juden im Sudetenland. Praha 2000, s. 293-300.

bylo prosloveno dne 28.8.1938 u příležitosti 156 výročí založení kostela v Dolních Bludovicích (okres Karviná) a posléze otištěno v plném znění v časopise Ewangelik⁹

Autor líčí dějiny evangeliků v Dolních Bludovicích od pronásledování evangeliků katolíky, přes toleranci a založení evangelického sboru (1782), až ke skutečné rovnoprávnosti. Historickou část svého kázání ukončil otázkou: *"I když dávno byla vyhlášena náboženská tolerance a později provedeno zrovnoprávnění všech vyznání, cožpak pořád neklíčí v lidských srdcích náboženská nenávisť?"* a dál pokračuje ve svém kázání:

"A tak po pronásledováních náboženských objevuje se na světě nový proud nenávisti, nacionalismus, národní šovinismus. Je hezké, když člověk miluje svou mateřskou řeč, když miluje svou rodnou zemi, když se cítí být členem vlastní národní koexistence. Leč příliš často národ, to co žádá pro sebe a za svátost považuje, to nedopřává druhým. Chtěl by jim zabrat mateřskou řeč i rodnou zemi, zničit jeho národní soužití. Cožpak to není obludné, cožpak se to neprotiví věčné lásce a moudrosti Boží?"

Speciální formou nacionalismu je v současnosti tzv. rasismus. Podobně jak ve světě zvířat mají podle této rasové teorie existovat i v lidské společnosti různé podlejší a šlechtetnější rasy. Z toho plyne, že šlechtetnější rasy mají panovat nad rasami méně šlechtetnými a tím je vykořisťovat a možná i dokonce vyhubit, pokud by se začaly tomu bránit. Cožpak taková věda není urážkou Boží milosti?"

Rasová teorie je matkou antisemitismu, slepé nenávisti vůči Židům. Nemysleme, že Židé jsou nějakým speciálně šlechtetným národem, nějakými anděly. Nejsou v ničem lepší než my, ale nejsou rovněž zásadně horšími než my, když Bůh všechny lidi sobě rovnými stvořil. Ale jestliže v současnosti ve jménu rasismu se šíří barbarská, antisemitská hesla, k čemu nás musí teorie vyšších ras dovést, pokud dojde k válce a použití současných válečných prostředků, když přece každý národ v době výbuchu války uznává sebe sama za nejvyšší rasu, která má právo k životu i za cenu záhuby národů jiných? Hruža pomyslet! Ach, jak nám je třeba náboženství, smíření člověka s Bohem a člověka s člověkem. Jak nám je zapotřebí rozumu, svědomí a lásky!

(..)Ach, jak vůči těmto všem válkám náboženským, rasovým, národním a společenským je nám třeba hesla lásky, klíče k lidské jednotě?! Tímto klíčem je evangelium!"

Jako příklad z české strany uvedeme článek katechety a pastora Českobratrské církve Pavla Janeczka působícího na Těšínsku, který v září 1938 v časopise Slezský evangelík za apoštolem Pavlem napsal:¹⁰

"Neníť ani žid, ani Řek, ani sluha, ani svobodný, ani muž, ani žena. Nebo všichni vy jedno jste v Kristu Ježíši" a dál pokračoval: *"Takovými krásnými slovy apoštol Pavel, jakoby nejkrásnější píseň sbratření chtěl zpívat. Do toho však nesouzvukem vpadá dnešní doba, volající někde po čistotě rasy, řvoucí až nenávistí proti židům, a to nejen snad z důvodů národních, ale přímo náboženských."*

⁹ Ewangelik, ročník 14, číslo 36 ze dne 3.9.1938, strana č.1-2.

¹⁰ Slezský Evangelík ročník 8, č. 7, září 1938, s. 1.

Lidé chytají se líbivého hesla, nebádajícího k nenávisti, zapomínají na svoje těžkosti, opájejí se lehkým vítězstvím nad Židy, a domnívají se dokonce, že je třeba setřásti se sebe křesťanskou pokoru a navrátit se k starým bohům pohanským. A věřící křesťan ptá se, jak je to možné, že národ, který vynikl v reformaci, který v technických vynálezech vedl, který ve filosofii dával tón, nyní najednou odhazuje to vše a opájeti se chce hesly o hrubé síle tělesné, zbraní, o početnosti a vyvolenosti národa jejich proti všem jiným.

(...) "Jsme jako na moři za bouře, kolem nás vysoce se vzdouvají vlny čirého lidského sobectví, ale naším kormidlem je sám Pán Ježíš, věříme-li Jemu, nebudeme se v zoufalství vrhat do vln, ale budeme Ho poslouchat, co on nám přikáže činit, abychom došli pokoje srdce. To je jediná cesta, jak můžeme proti zlu množícímu se kolem nás čelit". (...) "Nad otce pozemského je otec nebeský, nad příslušnost k národu je včlenění mezi učedníky Kristovy. Nedejme se zmásti líbivými hesly o nadřazenosti některé rasy nebo některého národa, ale dokažme, že chceme být vyvolenými Božími lidmi, kteří považují za nejsvětější povinnost být poslušnými syny Božími v Kristu Ježíši. To bude silou nám, povzbuzením jiným, zároveň však výstrahou těm, kteří lehkomyšlně opouštějí Boží zákon lásky, jednoty a míru se všemi."

Po roce 1945

Židé, kteří přežili svou vlastní smrt, se po válce začali vracet domů. Mnoho Židů zůstalo v emigraci a na Těšínsko se již nevrátilo. Z toho důvodu nemůžeme přesně určit, kolik těšínských Židů v době okupace zahynulo. K dispozici máme jen zlomkové údaje. Tak např. do Českého Těšína, kde v roce 1930 žilo 1148 Židů, se jich po válce vrátilo pouze 53. Dle některých odhadů zahynulo během války 8 000 ostravských Židů. Přesnější informace o početnosti této komunity v poválečném období na Těšínsku máme teprve z roku 1950, kdy bylo provedeno první poválečné sčítání lidu. Údaje o náboženské struktuře obyvatelstva nebyly zveřejněny, ale z materiálů Státního úřadu statistického lze tyto informace získat. Údaje se vztahují pouze k jednotlivým okresům, které po provedení reformy státní správy a změně hranic okresu svým územím trochu přesahují oblast Těšínska. Ve městě Ostrava dle těchto záznamů žilo 232 osob izraelského vyznání, ve zbytku ostravského okresu pak 19. Dále v okrese Český Těšín 42, Karviná 53 a Místek 8. V celém Ostravském kraji žilo pouhých 460 osob hlásících se k izraelskému náboženství. Počet Židů na Těšínsku těsně po válce (v roce 1945) byl nesporně větší. Hned po válce se pokusili znovu ustavit náboženské obce. Nejvýznamnější úlohu sehrála v té době ŽNO v Moravské Ostravě. Zdejší přípravný výbor svolal již na 1. 7. 1945 schůzi všech příslušníků židovského náboženství, kteří se vrátili do města, aby zvolili vedení náboženské obce. Do čela obce jako prozatímní předseda byl zvolen Julius Schöngut. Volba nového vedení se měla konat po demobilizaci československého vojska, ve kterém bylo mnoho Židů. O tom, že by obnovily svou činnost těšínské předválečné ŽNO, které působily v Bohumíně, Českém Těšíně, Fryštátě a Frýdku, nemáme žádné spolehlivé informace. Patrně tyto předválečné obce, jejichž členové v průběhu války většinou zahynuli, byly oficiálně zrušeny. Víme, že v 50. letech existovaly na

Těšínsku 3 synagogální sbory. V Českém Těšíně, Orlové a Bohumíně, které byly podřízené ŽNO v Ostravě. Tamtéž bylo převedeno vlastnictví majetku zrušených obcí. Persekuce ze strany státních úřadů se vůči Židům na Ostravsku objevují sporadicky, stává se však čím dál víc zřejmé, že úřady nebudou mít zájem na vrácení Židům majetku, který jim vzali Němci.

Na Ostravsku obnovil svou činnost Sionistický svaz, jehož členy byli převážně mladí lidé demobilizovaní z československého vojska. Svaz oficiálně působil až do roku 1951, kdy byl zrušen na základě zákona o dobrovolných organizacích a shromážděních. Dle pamětníků byla sionistická myšlenka u těchto bývalých vojáků velmi populární, zvláště když se stále konkrétněji rýsovala možnost vzniku samostatného židovského státu v Palestině. Tito mladí, ale zkušení vojáci, byli odhodláni po absolvování mnoha útrap za cizí věc teď podpořit, třeba i se zbraní v ruce, myšlenku vzniku svého státu. Židovští navrátilci z emigrace se na Ostravsku a Těšínsku dlouho nezdrželi a v letech 1945-1949 emigrovali na Západ a do Palestiny.

Československá vláda tolerovala vystěhovalectví Židů až do roku 1952. Poté komunistická strana změnila svůj vztah k sionismu a vystěhovalectví bylo přerušeno. Úřady přistoupily k reorganizaci zbylých židovských obcí. Na konci roku 1953 se konal v Praze sjezd delegátů židovských náboženských obcí, na kterém byla schválena nová židovská ústava. Podle této ústavy byly základními správními jednotkami židovské náboženské obce v těchto městech: Praha, Plzeň, Karlovy Vary, Liberec, Ústí nad Labem, Brno, Kyjov, Olomouc, Ostrava. Počet členů všech ŽNO v Československu odhadoval SÚC na 16 tisíc.

O činnost ŽNO v Ostravě a synagogálních sborů na Těšínsku se pochopitelně zajímal i krajský církevní tajemník v Ostravě A. Mach. Ten ve svém hlášení pro SÚC v Praze z 2. 11. 1954 uváděl: "Činnost jejich jest velmi nepatrná, ale při tom se drží všemi prostředky při životě jako náboženská organizace. Hlavním důvodem je držení a zachování majetku. O nějaké činnosti této církve ve směru podpory budovatelského úsilí našeho státu se nedá vůbec mluvit."

Intenzita duchovního života Židů v tomto období určitě nebyla veliká, avšak úsilí, které vynaložili pro záchranu kulturních památek, které zde po jejich komunitách ještě zbyly, je úctyhodné. Jednalo se hlavně o zachování židovských hřbitovů, které byly mimo jiné ve Frýdku, Bohumíně, Orlové, Jablunkově a Fryštátě.

Osudy hřbitovů byly různé. Některé byly úředně zničeny, jiné ponechány bez povšimnutí. Na těchto hřbitovech byly často náhrobky zcizeny a použity jiným způsobem. Vše záleželo od horlivosti úředníků. Pokud se hřbitovy zachovaly k dnešnímu dni, tak jsou všechny v zuboželém stavu, výjimku tvoří židovský hřbitov ve Frýdku.

Postup státních úřadů při likvidaci židovských hřbitovů můžeme demonstrovat na příkladu Fryštátu a Orlové, kdy v prvním případě se záměr komunistických úředníků povedl, ve druhém nikoli.

Ve Fryštátě se od konce války o hřbitov nikdo nestaral. Nemajetní Židé nemohli hřbitov obnovit a stát se tím nezabýval. V polovině roku 1952 se ONV v Karvině rozhodlo, že hřbitov zruší. Nejprve bylo úředně zakázáno na neudržovaném hřbitově pohřbívat, posléze měl být jako nefunkční

(rozuměj zbytečný, protože se na něm nepohřbívalo) zrušen. Proti těmto záměrům se postavil místní Žid Otto Beer, který s ONV začal vyjednávat a začal se o hřbitov starat. Kontaktoval písemně kolem 20 lidí v Izraeli, kteří mu potvrdili, že si přejí, aby se staral o hroby jejich předků. Likvidace hřbitova se tak o něco prodloužila, ale nakonec ji komunisté vyřešili po svém. V polovině roku 1955 oznámil ONV Beerovi, že se hřbitov ruší, jelikož na jeho místě budou postaveny byty pro horníky. Při tom 24 udržovaných hrobů včetně náhrobků bylo přemístěno do Orlové a zbývajících 293 náhrobků bylo zničeno. Domy zde však postaveny nebyly a dnes je na tomto místě park.

V případě hřbitova v Orlové ONV v Karviné vydal 18. 12. 1953 výměr, že se židovský hřbitov, márnice a jiné nemovitosti, konfiskují s odůvodněním, že se jedná o bývalý majetek německého spolku Orlauer Bethausverein. Proti rozhodnutí ONV protestoval tajemník ŽNO v Ostravě Fleischner, který argumentoval, že tento spolek byl židovský a navíc již takřka 50 let neexistuje. Fleischner docílil odložení plánované konfiskace až do doby, než se k věci vyjádří SÚC v Praze. SÚC vydal dne 3. 8. 1954 potvrzení, že nařízení konfiskace je protizákonné, čímž byl hřbitov uchráněn od pravděpodobné likvidace.

Starší jedinci ze zbytku kdysi početné židovské komunity na Těšínsku na konci 60. let již pomalu vymírali, mladší emigrovali v období Pražského jara. Synagogální sbory zanikly. Toto období bylo tedy dobou faktického zániku židovské komunity v tomto regionu.

Ve zkrácené formě předneseno v Českém Těšíně 21. února 2009 v rámci setkání ZBOŘIT HRADBY MLČENÍ